

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 110/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Evou Mišíkovou, Partizánska 2, Bratislava, proti upovedomeniam Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 GPt 58/22/1000-9 zo 16. decembra 2022 a č. k. IV/2 GPt 79/23/1000-2 z 15. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) opatrením (upovedomením) prokuratorky generálnej prokuratúry č. k. IV/2 GPt 58/22/1000-9 zo 16. decembra 2022 (ďalej len „prvé upovedomenie“). V doplnení doručenom ústavnému súdu 3. marca 2023 sťažovateľ rozšíril ústavnú sťažnosť o aj o námietku porušenia totožného základného práva opatrením (upovedomením) vedúceho oddelenia majetkovej kriminality generálnej prokuratúry č. k. IV/2 GPt 79/23/1000-2 z 15. februára 2023 (ďalej len „druhé upovedomenie“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd označené upovedomenia zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a aby mu priznal náhradu trov konania. Sťažovateľ navrhuje ústavnému súdu rozhodnúť o dočasnom opatrení, ktorým uloží Okresnému súdu Žilina povinnosť dočasne sa zdržať v konaní sp. zn. 47T/19/2021 vykonávania úkonov, najmä vydania rozsudku vo veci samej alebo rozhodnutia, ktorým sa konanie končí.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že prokurátor Okresnej prokuratúry Žilina podal 12. marca 2021 na sťažovateľa obžalobu na okresnom súde, vec je vedená pod sp. zn. 47T/19/2021.

3. Sťažovateľ zaslal 17. októbra 2022 generálnej prokuratúre podanie označené ako „...*Návrh na určenie výnimky z ustanovenia § 46 ods. 8 zákona o prokuratúre*“ a 2. novembra 2022 podanie nazvané „...*návrh na späťvzatie obžaloby – doplnenie podania zo 17. 10. 2022*“. Ich obsahom bolo označenie skutočností, ktoré zakladali dôvod na odňatie veci všetkým prokurátorom v obvode Krajskej prokuratúry v Žiline.

4. Prokurátorka generálnej prokuratúry prvým upovedomením sťažovateľa upovedomila o spôsobe vybavenia jeho podaní zo 17. októbra 2022 aj z 2. novembra 2022. Generálna prokuratúra vo vzťahu ku krajskej prokuratúre nezistila dôvody na postup podľa § 51 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) v spojení s § 46 ods. 8 zákona o prokuratúre ani dôvody na zrušenie opatrenia prokurátora krajskej prokuratúry č. k. 3 Kpt 6/22/5500-3 z 24. februára 2022, ktorým odňal vec Okresnej prokuratúre Žilina a určil ju na ďalšie konanie Okresnej prokuratúre Čadca. Zároveň sťažovateľa upovedomila, že vo zvyšnej časti jeho podania zo 17. októbra 2022 a z 2. novembra 2022 z dôvodu príslušnosti odstúpila krajskej prokuratúre.

5. Sťažovateľ 13. januára 2023 zaslal generálnej prokuratúre podanie nazvané „...*žiadosť o prijatie opatrení*“, v ktorom upozornil na to, že o podaniach zo 17. októbra 2022 a z 2. novembra 2022 mala rozhodovať generálna prokuratúra v zmysle § 23 ods. 1 Trestného poriadku.

6. V druhom upovedomení generálna prokuratúra sťažovateľovi oznámila, že jeho podanie z 12. januára 2023 posúdila ako sťažnosť na spôsob vybavenia predošlých podaní (zo 17. októbra 2022, resp. z 2. novembra 2022) prokurátorkou generálnej prokuratúry prvým upovedomením. Generálna prokuratúra považuje za zákonný a opodstatnený postup konajúcej prokurátorky v časti, v ktorej odstúpila na ďalší postup krajskej prokuratúre podania sťažovateľa s konštatovaním o nezistení dôvodov na odňatie veci. Po obsahovej stránke podanie sťažovateľa vrátane jeho doplnenia prokurátorka odôvodnene a správne odstúpila krajskej prokuratúre, rešpektujúc kritériá vecnej a miestnej príslušnosti. Po odstúpení označených podaní v príslušných častiach krajská prokuratúra a následne Okresná prokuratúra Čadca o nich konali.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Z prvého upovedomenia nie je možné zistiť, či prokurátorka skutočne preskúmala sťažovateľove podania zo 17. októbra 2022 a z 2. novembra 2022, ak áno, z akého dôvodu nezistila dôvody na odňatie a prikázanie veci, nedala odpoveď na námietku, pre ktorú sťažovateľ navrhoval odňať vec všetkým prokurátorom v služobnom obvode krajskej prokuratúry. Tento nedostatok nebol konvalidovaný ani následným postupom prokuratúry ako celku. Prokurátorka krajskej prokuratúry ani okresný prokurátor Okresnej prokuratúry Čadca sa podaniami vo vzťahu k návrhu na odňatie a prikázanie veci nezaoberali. Prokurátorka krajskej prokuratúry podania posudzovala len vo vzťahu k návrhu na späťvzatie obžaloby a okresný prokurátor rozhodol uznesením č. k. 1 Pn 90/22/5502-28 z 2. januára 2023 len vo vzťahu k vylúčeniu prokurátora JUDr. Petra Pekaru a *de facto* potvrdzuje, že môžu existovať dôvody na vylúčenie všetkých prokurátorov v jeho pôsobnosti. Okresný prokurátor mal po vydaní tohto uznesenia zaslať spisový materiál generálnej prokuratúre na účely rozhodnutia o návrhu na odňatie a prikázanie veci.

8. Z nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 616/2012 z 27. marca 2013 je možné analogicky vyvodit', že k porušeniu práva na inú právnu ochranu dôjde v konaní o odňatí a prikázaní veci založenom na námietke zaujatosti proti všetkým prokurátorom jedného služobného obvodu tej istej prokuratúry, ak konajúci orgán nedá žiadne odpovede na relevantné otázky, ktoré tvorili podstatu návrhu na odňatie a prikázanie veci.

9. Prokurátorka generálnej prokuratúry hodnotila podania sťažovateľa zo 17. októbra 2022 a z 2. novembra 2022 v rozpore s § 62 ods. 1 Trestného poriadku, ich obsah posúdila výlučne ako samostatnú námietku proti procesnému postupu a námietku zaujatosti „*prokurátora JUDr. Pekaru, resp. prokurátorov Okresnej prokuratúry Žilina*“. Námietka sťažovateľa však smerovala proti všetkým prokurátorom v služobnom obvode krajskej prokuratúry, obsahovala množstvo dôvodov, ktoré bolo potrebné hodnotiť ako celok, a nie samostatne. Takýto jej nesprávny postup spôsobil, že dosiaľ o sťažovateľovom návrhu na odňatie a prikázanie veci ako o celku nikto nekonal, nerozhodol o ňom a nedal odpovede na sťažnostné dôvody, pre ktoré návrh podal. K poskytnutiu právnej ochrany nedôjde ani konaním všeobecného súdu, pretože okresný súd nariadil hlavné pojednávanie.

10. V súvislosti s druhým upovedomením sťažovateľ namieta, že postup vedúceho oddelenia majetkovej kriminality generálnej prokuratúry je v rozpore s obsahom jeho podania z 12. januára 2023, ktoré malo byť posudzované ako doplnenie návrhu na odňatie a prikázanie veci a v súhrne s predchádzajúcimi podaniami. Generálna prokuratúra ho nesprávne posúdila ako samostatné podanie, ktoré nemá charakter doplnenia predchádzajúcich podaní, ale jeho obsahom je výlučne sťažnosť proti predchádzajúcemu postupu prokurátorky generálnej prokuratúry. Uvedený postup spôsobuje, že o dôvodoch zakladajúcich dôvodnosť postupu podľa § 23 Trestného poriadku dosiaľ nikto nekonal a nerozhodol, na tieto dôvody nedáva generálna prokuratúra žiadne odpovede, z čoho sa nemožno dozvedieť, prečo podania sťažovateľa nie sú dôvodné ani či sa nimi materiálne zaoberala. Druhé upovedomenie obsahuje výlučne všeobecnú konštatáciu, neobsahuje odpoveď na ani jeden zo sťažnostných argumentov, najmä prečo generálna prokuratúra nekoná aj v súlade s § 23 Trestného poriadku a prečo nevydala uznesenie, v ktorom by dala riadne odpovede na sťažovateľove dôvody. Nesprávnosť postupu generálnej prokuratúry je preukázaná tým, že všeobecný súd na základe obdobných podaní sťažovateľa v zmysle § 23 Trestného poriadku rozhodoval. Druhé upovedomenie je formálne. Ani jedno upovedomenie neobsahuje materiálne odôvodnenie, prečo vedúci oddelenia majetkovej kriminality považuje za správny predchádzajúci postup prokurátorky generálnej prokuratúry.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a popri zisťovaní, či obsahuje zákonom požadované náležitosti, skúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

12. Ústavný súd pripomína princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať jeho ústavnou sťažnosťou, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom, resp. iným orgánom verejnej moci prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Zmysel a účel uvedeného princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne pozri sp. zn. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, IV. ÚS 461/2018, II. ÚS 137/2019, I. ÚS 227/2019, II. ÚS 425/2021).

13. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. V prípadoch namietajúcich porušenie ústavou garantovaných práv alebo slobôd v trestnom konaní ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že trestné konanie je od svojho začiatku až do konca procesom, v rámci ktorého sa pri vykonávaní jednotlivých úkonov môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní, ako aj v predmetnej veci konajúcich všeobecných súdov naprávať, resp. korigovať jednotlivé pochybenia, ku ktorým došlo v predchádzajúcich štádiách trestného konania, a preto spravidla až po právoplatnom skončení trestného konania možno na ústavnom súde namietat také pochybenia príslušných orgánov verejnej moci, ktoré neboli odstránené v jeho dovtedajšom priebehu a ktoré mohli vo svojich dôsledkoch spôsobiť porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 166/2010, m. m. tiež II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 220/07).

14. Z obsahu sťažnostných námietok vyplýva, že sťažovateľ ústavnou sťažnosťou vyčíta generálnej prokuratúre nerozhodnutie o návrhu na odňatie a prikázanie jeho trestnej veci z obvodu krajskej prokuratúry, a to v situácii, keď sa uvedená trestná vec nachádza v procesnom štádiu po podaní obžaloby pred okresným súdom. Ústavný súd s prihliadnutím na princíp už spomínanej subsidiarity zisťoval, či sťažovateľ má proti prípadnému zásahu generálnej prokuratúry do jeho práv účinný právny prostriedok, ktorým by sa mohol domôcť ich ochrany.

15. Podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania.

16. Podľa § 317 ods. 1 Trestného poriadku *in fine* odvolací súd na chyby, ktoré neboli odvolaním vytýkané, prihliadne len vtedy, ak by odôvodňovali podanie dovolania podľa § 371 ods. 1.

17. Trestné konanie sťažovateľa sa vedie na všeobecných súdoch, ktorých úlohou je dbať na dodržiavanie nielen zákonnosti, ale aj ústavnosti. Dôvod na zásah ústavného súdu v súlade s právomocou, ktorá mu je zverená v čl. 127 ods. 2 ústavy, je v takýchto prípadoch daný len výnimočne, ak by došlo k neprípustnému zásahu do základných práv a slobôd, ktorý by zároveň nemohol byť napravený procesnými prostriedkami pri súdnej kontrole. Z hľadiska procesných

garancií súdnej a inej právnej ochrany by muselo ísť o kvalifikovaný procesný exces (zjavná chyba výroku, absencia zákonného podkladu, vydanie nepríslušným orgánom, svojvôľa).

18. Uvedené východisko svedčí v prospech záveru, že ústavný súd má pristupovať zdržanlivo k preskúmvaniu postupov, resp. upovedomení generálnej prokuratúry vydaných v priebehu súdnej fázy trestného konania. V tejto fáze konania sú to práve súdy, ktoré sú v pozícii najlepšie posúdiť oprávnenosť úkonov trestného konania s bezprostrednou znalosťou všetkých skutkových okolností. Rozhodovacia činnosť všeobecných súdov všetkých stupňov (vrátane dovolacieho) pritom v zásade pokrýva celý rozsah základných práv spojených s trestným konaním, ktorý je relevantný pre konanie o ústavnej sťažnosti, keďže všeobecné súdy plnia úlohu nielen ochrancov zákonnosti, ale aj prvotných ochrancov ústavnosti.

19. Negatívne následky obvineného spojené s trestným stíhaním sú v právnej sfére všeobecne považované za primerané obmedzenia základných práv a slobôd, ak sú zo strany konajúcich orgánov verejnej moci rešpektované zákonné postupy. Na odstránenie prípadných nedostatkov vzniknutých v tomto procese je určených viacero mechanizmov (opravné prostriedky riadne a mimoriadne). Na aktiváciu ústavnoprávnej ochrany spôsobom požadovaným v ústavnej sťažnosti sťažovateľa nie sú splnené predpoklady. Sťažovateľova argumentácia je v plnom rozsahu naďalej využiteľná pred všeobecnými súdmi, ktoré rozhodujú o vine a treste, na čom nič nemení prvé ani druhé upovedomenie. Ústavný súd nezistil také okolnosti (výnimky), ktoré by odôvodňovali ingerenciu ústavného súdu a uplatnenie jeho právomoci v tomto štádiu trestného konania.

20. Vo vzťahu k právam, o ktorých ochranu sťažovateľ žiadal generálnu prokuratúru, má k dispozícii ešte nevyčerpaný účinný prostriedok nápravy (vo forme odvolania, resp. dovolania), o ktorom bude oprávnený a povinný rozhodnúť iný orgán verejnej moci (všeobecné súdy vrátane dovolacieho súdu). Nevyčerpanie dostupných právnych prostriedkov ochrany základných práv, ktoré sťažovateľovi priznáva zákon, zakladá neprípustnosť ústavnej sťažnosti podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde a je tak dôvodom na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

21. Iba nad rámec už uvedeného záveru, rešpektujúc materiálny prístup k ochrane základných práv, zaujme ústavný súd stanovisko k obsahu napadnutých upovedomení. Sťažovateľ totiž tvrdí, že generálna prokuratúra mala o jeho podaniach rozhodovať podľa § 23 Trestného poriadku (uznesením), pretože jeho podania boli návrhom na odňatie a prikázanie vecí.

22. Postup podľa § 23 Trestného poriadku (delegácia) sa vzťahuje na trestné konanie v jeho súdnej fáze, teda po podaní obžaloby. To vyplýva z doslovného znenia tohto zákonného ustanovenia, z rozhodovacej praxe (napr. R 14/1995), ako aj z komentárovej literatúry (ČENTÉŠ, J. a kolektív. *Trestný poriadok. Veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. EUROKÓDEX, 2019, s. 54.). Sťažovateľ sám uvádza, že o jeho návrhu na odňatie a prikázanie vecí rozhodoval Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 3 Ndt 2/2022 z 28. februára 2022. Podľa jeho názoru ale mala obdobne rozhodovať aj generálna prokuratúra.

23. Nezaújatie výslovného stanoviska zo strany generálnej prokuratúry k sťažovateľom navrhovanému postupu nepovažuje ústavný súd za nesprávny postup znamenajúci neposkytnutie inej právnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Sťažovateľom navrhovaný postup nevyplýva

z podústavnej úpravy. Z § 23 Trestného poriadku nevyplýva, že požadovanú inú právnu ochranu sťažovateľovi mala poskytnúť generálna prokuratúra, ale že mu ju mohol poskytnúť súd, k čomu aj došlo. Sťažovateľ sa preto tejto konkrétnej inej právnej ochrany domáhal na orgány verejnej moci (prokuratúre), ktorý mu ju nemohol poskytnúť bez prekročenia svojej zákonnej právomoci. Sťažovateľova argumentácia o analogickom použití záverov vzťahujúcich sa na súdnu delegáciu veci aj na prokuratúru nie je dostatočne priliehavá a ide skôr o polemiku na úrovni alternatívy výkladu zákona. Zákon o prokuratúre obsahuje osobitné ustanovenia, ktoré upravujú postup obdobný súdnej delegácii (§ 51), prispôsobený usporiadaniu prokuratúry.

24. Generálna prokuratúra sa v prvom upovedomení vyjadrila k možnosti postupu (poskytnutia inej právnej ochrany) podľa uvedeného ustanovenia zákona o prokuratúre (v spojení s § 46 ods. 8) a hoci jej odpovede sú stručné, ústavný súd ich považuje za vyjadrenie k podstate relevantných otázok uplatnených v podaniach sťažovateľa. Sťažovateľ v nich navyše neuplatnil argumenty použité neskôr v ústavnej sťažnosti (o potrebe postupu podľa § 23 Trestného poriadku), ale odkazoval primárne na skôr uvedené ustanovenia zákona o prokuratúre, podľa ktorých navrhoval postupovať. Na výhrady sťažovateľa je v prvom upovedomení daná zrozumiteľná odpoveď. Právo na inú právnu ochranu nezahŕňa právo, aby sa orgány verejnej moci stotožnili s hodnotením rozhodujúcich skutočností predostretým sťažovateľom. Prvé upovedomenie bolo vydané orgánom verejnej moci s potrebnou právomocou, v odôvodnení predostretý výklad právnych predpisov a podaní sťažovateľa nie je v zjavnom rozpore s pravidlami logiky a rozumného uvažovania.

25. Vzhľadom na závery uvedené k prvému upovedomeniu považuje ústavný súd za ústavne akceptovateľný prejav poskytnutia inej právnej ochrany aj vecne súvisiace druhé upovedomenie. Ak generálna prokuratúra druhým upovedomením posúdila jeho podanie z 12. januára 2023 ako sťažnosť na spôsob vybavenia dvoch skorších podaní sťažovateľa zo 17. októbra 2022 a z 2. novembra 2022, v jeho obsahu sa neprejavuje extrémny rozpor, ústavne neudržateľné nenaplnenie požiadavky riadneho odôvodnenia či prílišný formalizmus. Trestný poriadok ani zákon o prokuratúre nepredpisujú náležitosti upovedomenia. Samotný obsah a rozsah upovedomenia je tak ponechaný na úvahe jeho spracovateľa. Napriek tomu musí mať upovedomenie orgánov činných v trestnom konaní kvalitu, ktorá zodpovedá povahe procesného úkonu, ktorého sa dotýka, obsahu podania podávateľa a osobitostiam trestného konania, najmä jeho štádia, v ktorom sa poskytuje. Ústavný súd dodáva, že na inštitút upovedomenia nemožno klást' rovnaké požiadavky, aké sú v zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu (resp. Európskeho súdu pre ľudské práva) kladené na odôvodnenia súdnych rozhodnutí (m. m. I. ÚS 402/2022, IV. ÚS 534/2012, III. ÚS 384/2015).

26. Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne. Ústavná sťažnosť sťažovateľa je preto z dôvodov uvedených nad rámec záveru

o nedostatku právomoci ústavného súdu aj zjavne neopodstatnená, čo je dôvodom na jej odmietnutie aj podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

27. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo. To platí aj pre návrh sťažovateľa na vydanie dočasného opatrenia, keďže pozitívne rozhodnutie o ňom prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. februára 2024

Libor Duľa
predseda senátu